

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Samling af
danske Ord,

sem kunne tilføies

Prof. Molbechs danske Ordbog.

1ste Hefte.

Indbydelseskrivt

til

Hoved-Examen i Horsens lærde Skole

den 12te September 1843 og følgende Dage.

Af

Rector Müllers.

Horsens.

Trykt hos A. E. Fogh.

Hvor Fædrelandet elskes, der er ogsaa Modersmaalet kiært og dyrebart. Hvor meget mere maae vi Danske fatte et Tunge- maalt, der i Skionhed, Rigdom, og Dybde ikke staaer tilbage for noget andet af Europas nyere Sprog. Det kan da ikke andet end glæde hver Fædrelandets Ven, at en sigende Kiærlighed og Omhu for det danske Sprog synes at ytre sig hos os. Sid den maa vise sig ikke som en hastig opblussende og snart udbrændende Lue, men som en stærk og vedholdende Varme i oprigtige Hjærter. Sid Kiærlighed til Fædrelandet og til Alt, hvad ædelt og godt er, maa bringe Enhver, som formaaer det, til at virke for Modersmaalet, dets Haandhævelse, og dets Hæder. Sid især hver den, der sættes til at være Ungdommens Lærer, maa være giennemtrængt af den Agtelse for Danne sproget, den Kiærlighed til det, den Omhu for dets Keenhed og Rigtighed, der bør være alle brave Danneborgeres Særkiende!

Blandt de priselige Foranstaltninger, vor hæderværdige Konge har gjort for det danske Sprog som for Udbredelse af Danne- marks videnskabelige Hæder, regner jeg ikke den for den ringeste, at vor Konge nylig har befalet, at der af de Skoleprogrammer, som udgives fra alle de lærde Skoler i Kongeriget, skal udsendes Exemplarer ei alene til samtlige lærde Skoler i Hertugdømmene Slesvig, Holsten, og Lanenborg, men endog i det hele preussiske Rige, hvorimod der fra alle disse Skoler igien vil blive os meddeelt de Skolefrivter, som derfra udgives. Og har vor Konge ved heimodig Understøttelse af Finansskassen sat de Skoler i Hertugdømmene, som ikke hidtil have haft tilstrækkelige Midler til Programmets Udgivelse, i Stand til heretter at gjøre det. Maatte ogsaa denne landsfæderlige Foranstaltning bidrage til

at udbrede Agtelse for danff Tungemaal som for danff Videnskabeligbed!

Profesfor Molbech har i Aaret 1833 udgivet sin indholds-
rige, med stor Flid udarbejdede, danske Ordbog. Ingen, som
elsker vort Sprog, kan kiende og bruge dette Skrift, uden at
skianne paa Forfatterens Flid og Indsigt og Dygtighed, og vide
ham Tak for hans Arbejde; Ingen kan benytte den store Ord-
samling uden at fatte og beundre Sprogets Rigdom og Fyde.
Imidlertid kan der endnu arbejdes paa at giøre dette Værk end
mere fuldstændigt, og hertil søger jeg at give et lidet Bidrag,
som jeg vel troer, kunde blevet betydeligere, dersom ei ustadig
Helbred tidt havde afbrudt Arbejdet derpaa, men som jeg dog tør
bede Modersmaalets Venner modtage med Velvillie. I Valget
af de Ord, som høre til denne Ordbog, har jeg fulgt de af min
Forgaenger opstillede Grundsætninger, saa at Ord, som enten ere
aldeles forældede eller ere alene Landskabsord, ikke ansees for at
høre til denne Samling. Forkortelserne ere ogsaa de samme som
hos Molbech. En Stjerne * foran et Ord betegner, at det findes
i Molbechs Ordbog, men er optaget her, fordi jeg enten havde
en noget forskiellig Forklaring at give eller en Bemærkning derved
at giøre.

Et Puske til Bedste for Sproget og dets Historie har jeg at
fremføre. Det er, at M o l b e c h s Ordbog maatte blive udgivet
i Trykken. Den Sprogskat, som dette store Arbejde indeholder,
kan ikke siges at være aldeles udtømt enten ved Molbechs eller
ved Videnskabernes Selskabs store danske Ordbog. Blev dette
Værk trykt i Format og med Skrifter som Molbechs, vilde Be-
kostningen formeentlig vel være at udrede; og Videnskabernes
Selskab, som ikke har holdt sig tilbage fra Udgiøter til
vigtige videnskabelige Piemed, vilde maaskee ogsaa her række en
dielpende Haand. (Juli 1843.)

Amand, -en, saaledes kalder Almuen det Væsen, som man har tænkt sig at boe i en Aa, og som Overtroen tilforu antog hvert Aar at kræve sit Offer. (Roffen).

*Aaben, adi. 2. ubedækket; deraf Udtrykket aabent Hoved, som ogsaa bruges i daglig Tale om det bare Hoved; aabent Vand kan og henføres hertil; derimod aabent Taffel, tilgængeligt for Alle og Enhver. 6.

*1. Aal, fig. om Ting, der slaae Golder; Aal i Strømper, Strømperne hænge i Aal.

*Aande i Betydn. 3. Damp af kogende Vand ic, Fugtighed paa Vinduesrunder, udtales ogsaa Ange (Sv. Ang), og burde maaskee anses som et eget Ord og skrives saaledes i den Bemærkelse. se Ange.

*Aande, verb. bruges og upersonlig: det aander mig, i Betydning: det bæres mig for, jeg venter eller synes at forudsæe det. Deraf subst. Aandelse, hvilke to Ord man har givet den tydsfagtige Form: aane og Auelse.

Aaremaal, hvad der regnes aarviis. Han har fæstet, leiet paa A.

*1. Aare. En sort Aare kaldes en Vandaaer i Jorden, som fører sort (plumret, udriffeligt) Vand.

Aarsage sig, retfærdiggjøre sig, angive gyldig Aarsag til noget. (sieldent). „Og hvis du ei aarsager dig.“ Grundtvig.

Abelsin, en, pl. -er. En Frugt fra Sydeuropa af Lemenernes Stægt.

A. V. G. Dette Udtryk bruges som Navn paa en Bog, hvoraf smaae Børn lære at kende Bogstaver, stave, og læse. Ordet udtales Abecé (med Tonen paa sidste Stavelse), og med best. Art. tillægges -den, Abecedden, hvilket sidste har sin Grund deri, at Bogen i gamle Dage blev kaldet A. V. G. D.

***Ad**, præp. bruges i en Betydning, der omtr. er lige med til, i en Deel Talemaader, foruden de anførte, f. Ex. at være Ven, Broder ad Gen, staae Fadder ad Gen, o. s. v. Den udtales tidt næsten som a', og man kan derfor stundom være uvis, om det er ad eller af.

***Adel**, adi., adelig, af adelig Slægt, af ædel Herkomst, bruges ogsaa udenfor Sammenf. Han er adel. Kongen er adel. „Du var adel ved din Siæl.“ Tullin. Adel kan i sidste Sætning ikke være Subst., da det saa maatte hedde: af Adel.

***Amiral**. Da dette Ord kommer af det Arabiske Emir, en Hovding, Hovedsmand, Anfører, bør det ikke skrives Admiral. Bogstavet d maa være indkommet ved en Feiltagelse, findes heller ikke i Ordet i det franske og andre sydeuropæiske Sprog.

***Adsplitte**. Forskiellen mellem dette Ord og adsprede synes at være den, at hiint bruges om at adskille, hvad der er at ansee som en Enhed eller hører sammen. Folkene, Eskibene adspredes; derimod: Krigshæren, Flaaden, Bogsamlingen blev adsplettet. Naar en Flaade adsplettes, stilles Eskibene fra hinanden, skiondt hvert enkelt kan blive i Behold; naar et Eskib adsplettes, sonderflaæes det.

***Af**, præp. har ogsaa 12. Betydningen hjemmehørende i. Eskipper N. af Horsens, kommende fra Kiøbenhavn. Naar det om denne Præposition siges, at den (tidt) udtales av, maa dog bemærkes, at dette Ord da har en heel anden Udrals end enten ay! Interiectionen, eller av, Imperativ af Gierningsordet at ave.

Afdandsningsbal, et Bal eller Dandseselskab for Børn, hvis Underviisning i Dands er fuldeendt, og som nu faae afdandsset.

*Afsfald i Bemærkelsen 5. er i Alm. Graftald fra den, som er Gens rette Overherre. Mennekeslægtenes Afsfald fra Gud (ved Synden).

Afformen, subst. Den Handling at afforme. Saaledes dannes et Subst. af mangfoldige Infinitiver, ved at tilføie n, som: Læsen, Skriven, Myrden, Loben o. s. v. Da blev der en Loben og Renden. Denne Bemærkning hører iøvrigt næsten mere til Syntaxis end til Ordbogen.

*Afhakke kan ogsaa betyde, hakke færdig, tilendebringe den Handling at hakke. Hun har endnu ikke afhakket. Saaledes og: afkæst, affrevet, affyret o. fl. Ord; saa og afsmalket (se d. D.). Pigen har afsmalket o: er færdig med at malke.

Afspasset, part. en اسپاسset Kiøle, Toi til en Fruentimmerkiøle, som er afmaalt (men ikke tilskaaert), undertiden forsynet med Verder.

Afsprente v. a. 1. bruges i ældre Dansk for: aftegne, afbilde, afstrykke. Deraf Afsprentning, pl. -er.

Aftenunderholdning, et Morfskab, en Fornoielse, som udfylder en Aften.

Aftensbord. Det Verb, hvorved man spiser til Aften; it. Maaltidet selv. Vi sadde endnu ved Aftensbordet. J. E. Heiberg har Formen: Aftenbord, somieldere høres.

Aftrækker - en kaldes med et noget uegentligt Udtryk Stillepinden ved en Vosselaas, som man trækker paa for at faae Gevaret til at gaae af. Deraf Aftrækkerboile; den Boile, sym omgiver Stillepinden.

Agefiæl - en, et Bræt, som lægges tværs over Bogstifællen til at sidde paa, naar man tierer. (Bogstifæl derimod er et af Bogens Sidespykker).

Alavet, adi. d. s. f. lavet, bagvendt; et afavet Bæsen, bære sig afavet ad.

***Al.** Dette Ord bruges ogsaa som Adv. i Betydning af aldeles; f. Ex. al stille, al død, al nogen, al ene, hvilket sidste undertiden skrives som eet Ord (alene), men bør dog udtales som to Ord. — Alt i alt betyder: alt tilsammentaget, alt tilhobe.

Albertsdaler - en. Navn paa en fremmed Solv-mønt, omtr. 1 Specie.

***Alarm.** Dette oprindelig fremmede Ord skrives rettere saaledes end Alarm. se Larm.

***Alen.** Dette Ord har Plur. lig Sing., naar det betegner Længdemaalet; 3 Alen Klæde, Veien var 600 Alen lang. Derimod i Betydning af Maalestoffet eller Redskabet til at maale med hedder det i pl. Alener; vi have to Alener i Kramboden.

***Alkove.** Ordet betyder ogsaa: en indelukket Seng, et Sengestue, der gaaer ind i Væggen og er tildeels fraffilt fra Værelset ved Bræder. Vornene ligge i en Alkove. (Om Ordet skulde være beslægtet med Kot, et lille mørkt Kammer, et Hummer?)

Almeengavn; hvad der er til det almindelige Bedste. Deraf almeengavnlig.

Almeensætninger; med dette Ord kan man udtrykke det lat. loci communes.

Alstillehold, adv.; alt imellem, undertiden.

***Altersteen**, ogsaa; en Steen, som danner Alterbordet.

***Altsaa.** Denne Conj. udtrykker, at noget med Nødvendighed følger af det foregaaende.

***Angest.** Dette adi. er i pl. lig sing. Vi ere meget angst.

***Anis** er Freet af Anisplanten.

***Ankerstok** er et Stykke Træ, anbragt paa et Skibsanker, for at det kan falde i den rette Stilling ned i Vandet.

Auferkætting, en, d. s. s. Auferkiæde, se Till.

Anstios, en, pl. Anstioser; smaae Fisk lig Eild, der nedlægges med Salt og Kryderi og saaledes spises. se Bræling.

*Aprilsnar, Aprilsveir. Disse Ord skrives hyppigere saaledes end Aprilnar.

*Aqvavit. Dette Ord udtales vel Akev it, men pleies neppe at skrives saaledes.

Arbeidsdygtighed, en. Dygtighed til Arbeide, det at kunne godt arbeide.

*Arp; smaae Skæl under Haaret og i Haarskiellet. Ordet hedder ikke Arpe, og kommer neppe af Ar.

Arsprygl, pl., Hug, som gives paa Rumpen, uden paa Klæderne, Strambur.

*Arvegods, Arveguld, Arvesolv er Gods, Guld, Solv, som man har arvet eller arver. Han venter at faae Arvegods; han skal hente A.

*Aareslag, Slaget, Bevægelsen af Aarer, naar der roes. Fig. at holde Aareslag, om Bevægelser, Foretagender, hvorved Een gior lige saa meget som den anden.

*Arveprinds kaldes i Danmark en Konges yngre Son, modsat Kronprindsen, som er Kongens ældste Son.

Arvethrone, Throne, Regjeringsret, som gaacr i Arv. Kingo.

Astefis, en. Et Barn, der er ligesom forskudt eller mindre agtet i Familien, som derfor maa sidde i Astefrogen (Krogen ved Skorstenen). Eventyret om Astefisen.

Astyl, et, pl. -er. Med dette af Latinen laante Ord betegnes en Art Skoler, hvor meget smaae Born, der endnu ikke have opnaaet den sædvanlige Skolealder, henbringes for at være under Opsigt og Varetagt i Forældrenes Graværelse. Børneskole, Varetægtskole. Heraf adskl. sammensatte Ord som: Astylbørn, Astylbestyrelse, Astylbidrag, Astylskole (Skole for de fra et Astyl udgaaede Born) o. fl.

Avet om, adv., imod Solens Gang, fra venstre til høire, modsat ret om o: fra høire til venstre. I dette

Epil gives Kortene avet om. Løbe avet om : løbe gal eller bære sig galt ad. Han er ikke saa gal, som han løber avet om til.

*Axel betyder ogsaa den giennem en Kugle dragne Linie, om hvilken Kuglen tænkes at dreie sig. Jorden dreier sig om sin *Axel*. Himmelen's *Axel* (ikke *Axe*).

*Barho, *Hø*, som er avlet paa Algerland (ikke just paa Brakmark), modsat *Engho*.

*Bag. adv. Her kan mærkes Talemaaden: at sidde bag paa (i Boguen eller paa Hesten); staae bag paa (en Karet).

Bagen for. adv. d. s. f. bag ved, bruges meest af Nordmænd.

*Bagbæst. Dette Skældsord skrives maaskee rettere saaledes end — bæst.

Bagflædning, en, hvad der beklæder en Ting paa Bagsiden. - *Bagflædningen* paa en Dragkiste, et Skilderi. (Se *Bagbræt*).

*Baglast, en, er tunge Ting, f. Ex. Sand, Steen, som et Fartoi indtager, naar det ikke har ordentlig Ladning, for at det kan synke noget, og ikke skal ligge for høit paa Vandet. Galcafen gik herfra med (denne Præposit. er her rigtigere brugt end i) *Baglast*; Fartoiet fik ikke Ladning og indtog derfor *Baglast*.

*Baisalt. Dette Ord paa spansk Salt har ventelig sin Oprindelse derfra, at det kom fra Baien eller Bugten ved *Biscaia*.

*Bakke op, at, bruges ogsaa absol. om: at beværte overflodig, bespise rundelig. Hun kan godt bakke op (beværter godt).

*Balsamine, Navn paa en Blomst, er ikke d. s. f. *Balsom*.

Bander, en, pl. - e. Et Menneske, som gior Bane af at bande. *Bandere* og *Sviregaster*.

3. *Banc*, en, den flade Deel af en Hammer modsat

Næbet eller Kloben. Han slog med Nænen af Hammeren.

*Bank. Dette Verb. bruges ogsaa med Præp. ind, for: med Bank, Hug at tvinge Nogen til at lære. Sver Glose, Tossen kan forstaae, er banket ind med Næver.
G. Falsen.

Brakke, en, pl. -er (af fr. baraque); et lidet Huus, eg. til Soldaterbolig, men og i Alm. Han boer i en ussel Brakke.

*Barket Hud, er vel snarere: Hud, som er haard af Arbeide, Sol og andet; vel og af Hug og Slag.

*Barnagtig, adi. (Tonen paa første Stavelse). Førskjellen paa dette Ord og barnlig er især den, at hiint bruges meest i ufordelagtig, dette meest i god Betydning. Vise en barnagtig Udfærd (som kun kan tilgives et Barn, som ikke passer for den Vorne). Saa og og naar det bruges som adv.; bære sig barnagtig ad. Derimod et front og barnligt Sind (som sømmer sig for et Barn, som vidner om Uskyldighed).

Varsle, v. a. 1. gjøre Varsel. „Nylig havde hun varslet.“

2. Vasfe, en. Den ældre danske Form af det Navn paa en tyrkisk Statholder, der nu hyppigen skrives Passa eller Pascha. Vassen Ibrahim. D. Walling.

Vededagsklokke, en, bruges om den Ringen med Kirkeklokkerne, der finder Sted Aftenen før Almindelig Vededag.

Veenløs, adi. om den, der har mistet Venene eller har Skade i dem (sine pedibus). Ivar Veenløs (en af Regner Lodbrog's Søner).

*Veet. Man siger bedre: spille Veterne af (end ud), tilendebringe Spillet om dem.

Vegfingeret, adi., som har Veg paa Fingrene. sig. for tyvagtig, tilbøielig til at stjæle.

*Vegavelse, en; det at være eller blive begavet med

noget; Ordet kan ikke lettelig bruges uden i comist Still.
„Dg for et Ark af Vers en blank Begavelse af halv Snees
Daler.“

*Begegne, v. a. 1. Dette Ord betegner ikke aldeles det
f. f. behandle, men bruges meest om det Udvortes i For-
hold og Udfærd. Han blev ikke begegnet; man opførde
sig ikke (ikke smukt) imod ham.

*Behage, v. n. Her kan mærkes Udtrykket: Hvad
behager? (neml. De at sige), en hofflig Anmodning til No-
gen om at gjentage sine Ord.

*Bergefisk. Dette Ord bruges ikke alene om den
Slags tør Fisk, som saaledes kaldes, men ogsaa, ligesom
Torsk, Glynder o. fl., om den deraf tillavede Mad. Ber-
gefisk med Sennep har været den skælandske Bondes Hvi-
tidsret.

Beskæretvi, et; Bogbinderredskab til at beskære Pa-
pir og Bøger.

Bestik, et. Her kan mærkes Talemaaden at føre Be-
stik, om til Gøds at udregne, hvor man er. Omberd paa-
ligger det Styrmændene at føre Bestik.

Besyv, en, pl. -er (Tonen paa sidste Stavelse). Visse
Kort i Styrvolt, som kaldes saaledes. Man maa ikke føre
Besyv (komme frem med saadant Kort), forend man har
Stik hienime. Deraf: føre sin Besyv, komme med sin Be-
syv, give et Ord med i Laget, sige sin Mening.

Bimand, en Mand der passer Bier. Steen Blicher
(Brage og Idun 1840 S. 110).

*Binaavn, Tilnavn, Familienavn, modsat Debenavn,
Fornavn, som et Bavn faaer i Daaben.

*Bide, v. a. Her kan mærkes Talemaaden: Gammel
Bane-bider bedst (forstlaaer, virker); noget, intet at bide
og brænde (Mad og Varme).

Biergkunde, en. Med dette Ord har man sagt at
udtrykke den Deel af en Bjergstrækning, hvor denne er tæt-

test og holest, hvor der er ligesom et Midtpunct i Rækken. Alpernes Biergkrunder ved Montblanc.

Bihjælper, en, pl. - e. Saaledes kaldes ved den indbyrdes Underviisning de Børn, som i enkelte Tider eller Dage hjælpe ved Underviisningen.

***Billig**, adi. 4, ikke dyr, godt Kjøb. (Iffe bor man sige: pruisbillig, i hvilket ildebannede Ord den første Deel er overflødig). En billig Huusleie.

***Binde**, v. a. Her kan mærkes Talemaaden: at binde sine Burer o: knappe dem, ligesom at løse s. B. o: at knappe dem op og trække eller smøle dem ned; en Udtryksmaade, som ventelig har sin Oprindelse fra en Tid, da man ikke knappede men bandt Burerne. „Førend Jer Oldesæter Burer kunde binde.“ P. Paars. Binde 2. bruges og om en Bog, d. s. s. indbinde; Bogen skal bindes; deraf Bogbinder.

***Biskop**, en, d. s. s. Bisp, men bruges ikke gierne i Sammensætninger. Man siger ikke Biskopsæde, Biskophue, men Bispesæde, Bispshue. 2. en Drik, lavet af rød Wiin og Pomerantsaft med Suffer.

***Bitterlig**, adv. bruges og i den Talemaade: det gjør mig bitterlig ondt.

***Blaa**, adi. Udtrykket den blaa Traad bruges i Sælland om dansk Brændeviin, ligesom Finkel Tokum.

Blaadue, en, en Slags Due i de varme Lande, der er en Træfugl. Blaaduerne komme til St. Croix i Vestinden i Orcantiden.

Blaamaage, en Slags blaa Maager i Gronland.

Blaare, v. a. 1. at gjøre til Blaar, velde, at Horren bliver som Blaar; om heglet Hor, naar den for meget haandteres og derved spries. Horren er blevet blaaret; hun stod og blaarede Horren paa Totten.

***Blank**. Her kan tilføies Talemaaden: at træffe

blank, trække fra Ederet, om at udbrage Kaarde, Sabel af Skeden.

Blede eller Blege. Et Navn paa Ralken som den kommer af Jorden, forend den brændes.

Blegfis, en, som er meget bleg, seer sygelig ud. P. C. Müller.

Blide, subst. d. s. f. Blidhed. Din Morne, Ven, dig skuede med Blide. Grundtvig.

*Besfikke, v. a. 1. Dette Verb. bruges reflexiv, besfikke sig, om at berede sig, lave sig til, giøre sig rede. „Dog af hans Nærmeste vist ei Faa sig hid til hans Fests besfikke.“ J. E. Heiberg.

*Blodstyrkning er en heftig Udgydelse eller Udkastrning (ikke altid Dypkastrning) af Blod.

*Blot, 3., et tungt Stykke Træ, sædvanlig med Jern fastgiort om Slavers eller Misbæderes Been. Deraf sig. have en Blot ved Venet, om en Forhindring, noget, der hindrer f. Ex. fra at drage bort e. desl.

*Blomraadden, adi., er maaffre egentlig: raadden indeni, raadden heel igiennem (som fra Blommen i Egget).

*Blomst. Her kan mærkes Udtrykket: Blomsten i et Uble, en Dvæde ic., de visne eller tørre Blomsterblade i den ene Ende af Frugten. d. s. f. Vulmoder. Her mærkes og Pluralis-Formen Bloster, om Blomster paa Træer, der siden vore ud til Frugt, f. Ex. Ublebloster, Rahbek, modsat Haugeblomst.

Blond, adi., lyshaaaret. (fransk).

Blusse, v. e. 1., giøre Ild, optænde Ild, stifke Fyr, især naar der brændes Halm eller Lyng, f. Ex. i en Baagerovn. Pigen skulde op og blusse. Coll. Tid.

Blyvindue, et, pl.-er. Vindue, hvor Ruberne ere indfattede i Bly.

*Blækhorn er et Kar, nu sædvanlig et Glas, til at

have Blæk i; Blækhuus berimod betegner gjerne at Blækhornet har en Indfatning f. Ex. af Træ.

Blækplet, en, pl.-er; en Plet af Blæk, der er spildt.

*Blære, en. Ordet bruges fig. om En, der er opblæst, eller gior sig til af Fuldkommenheder, han ikke virkelig besidder, hvilket og kaldes at blære sig.

*Blærevosen, en Art Rosen (Sygdom, Erysipelas), hvorved Huden gaar op i Blærer.

*Blød, adi., bruges om, hvad der ikke er haardt, og som Modsetning til dette. Ordet bliver derfor undertiden brugt om Ting, der i sig ere haarde, i Sammenligning med mere haarde Gienstande af den Slags. En Steen kan kaldes en blød Steen (f. Ex. en Elbesteen) modsat en Kampesteen. Bløde Som, som let lade sig boie. Endog en fast Vei siges at være blød i Modsetning til naar den er frossen.

*Blodsoden, adi., bruges nok nu kun om Væg, modsat haardkogt. fig. blodsodne Karle, forkvælede, umandige. Grundtvig.

*Vod, en, 2, er i Almindelighed Dypreisning, Vederlag, Godtgjorelse. At faae Vod for sin Vaande. At faae Vod for Mod (kemme til at fortryde sit Overmod).

*Vog. Ogsaa om en Beskrivelse, Forretning eller deslige, som føres til Vogs; hvad man nu tidt udtrykker med Ordet Protocol. Thingbogen; at holde Vog over noget (skrive det op); optage en Vog derover.

*Vogbinder. Ordet bruges af Almuen i Jydland ogsaa om en Boghandler.

Vorax, et, Mineral, der bruges ved Smeltning og Vedning; kaldes ogsaa Tinkal.

Voraxkande, en Kande, hvori Vorax haves.

Vordpsalme, en, Psalme, til at synge ved Vordet, for eller efter Maaltidet.

*Vørde, v. a. 1. lægge til et andet Skib og gaae ombord paa det.

*Vørgemester, en. Dette Ord skrives sædvanlig saaledes, dog ogsaa Vørgemester, men i begge Tilfælde har det, imod det sædvanlige ved sammensatte Ord, Tønen paa det sidste af de Ord, hvoraf det er sammensat. Dette skeer formodentlig for at skille det fra Vørgmester eller Vørgemester (med Tønen paa første Stavelse), d. s. s. Vørgfoged. Jovrigt forkortes det i daglig Tale og undertiden i Skrivt til Vørmester, f. Ex. i Bisen: de lærde mit gode Vørmester at lade dem drikke i Fred.

*Vørge, v. a. 1. Ordet kan aldrig bruges om laante Penge. „Kortet vørger“, Talemaade i Kortenspil, hvorved man udtrykker, at den, der skal give Kort, er fri for at betale, indtil han er færdig med at give.

*Vørger, en. Dette Ord bruges undertiden, mest i Spøg, ligesom Ordet Kieldermand, til at betegne et uventet morsomt, spøgefuldt eller spidsborgerligt Indfald. „Det var en Vørger“, siger man om en saadan Ytring.

Vørgerraad, et. Raad, Raadsforsamling af Vørgere.

*Vorte, adv. Talemaaden at have noget borte betyder at have mistet det, og høres endnu i daglig Tale. Du har han det borte (har tabt, mistet det). De have deres Lon borte. D. S. Guldborg.

Vortviske, v. a. 1., viske af, astørre, udslette. Vortvaske derimod er et udansk Ord, hvor astvætte havde været rettere.

*Vra deb ænk, en, udtales og skrives ogsaa Braad-bænk.

*Vrag, et, 2 bruges og i daglig Tale i Betydning af Brist, Bræk, egentlig Smaabræk. Der er allerede Vrag paa det Lærred.

Skole-Efterretninger

for Skole-Aaret fra 1ste Octbr. 1842 til Septbr. 1843.

I Efterretningerne om Skolen for sidstafvigte Aar blev Disciplenes Antal opgivet til 28 (see S. 17). I Lobet af Sommeren, efter at Indbydelseskrivtet til forrige Aars Examen var givet i Trykken, indkom endnu i Skolen een Discipel, nemlig Carl Anton Wilhelm Holst, Son af Boghandler og Brandcaptain Holst her i Byen. Disciplenes Tal var altsaa ved Examen isjor 29, af hvilke dog to ved Sygdem hindredes i at fremstille sig.

Da det Tilfælde undertiden indtræffer, at Forældre begiære Sønner optagne i Skolen til anden Tid end den, Skoleforordningen i § 62 fastsætter som den almindelige Optagelsestid: ved det nye Skoleaars Begyndelse med 1ste October, finder jeg her at burde giøre en Bemærkning. Forordningen tilsteder vel, at Disciple kunne optages i Skolen udenfor den sædvanlige Tid, naar Omstændighederne giøre det vigtigt for et ungt Menneske, strax skøndt ikke i rette Tid at kunne blive antaget, men den bestemmer med Rette tillige, at dette kun maa finde Sted, naar den Tid, der i Skolen bliver at anvende paa den Nyoptagne, ikke bliver til Forsinkelse for de øvrige Classens Disciple. Heraf følger altsaa, at ordentligviis ingen Forandring i Underviisningens Gang kan finde Sted for de Nyoptagnes Skyld, og at der, indtil det nye Skoleaar begynder, fra Lærereis Side i det Hele kun kan tages et underordnet Hensyn til disses Tarv; ligesom det let sees, at en Discipel, saaledes sat midt ind i et Coursus uden tilstrækkelig Kundskab om, hvad der med de andre tidli-

gere er glennemgaaet, sædvanlig vil i Forstningen, selv med den bedste Villie og største Flid, kun giøre langsom Fremgang. Som dette nu ikke kan være Skolen at tilregne, og Lærerne for en stor Deel maae være uden Ansvar i den Henseende; saa vil det let skeen, at det i alle Maader er det bedste, naar Disciplene indkomme ved Skoleaarets Begyndelse, og de, der ere samlede i een Klasse, derefter kunne følges ad. Dette tillader jeg mig her udtrykkelig at giøre opmærksom paa. Da Hr. Institutbestyrer Rosings Realskole her i Byen, der tillige benyttes som en Forberedelsesskole for Latinskolen, holder sin Examen om Foraaret, anmeldes ikke fielden Disciple derfra til Optagelse her til den Tid. Det anførte vil imidlertid vise, at det i Almindelighed er bedst stemmende med Disciplenes Lær, at Optagelse her i Skolen finder Sted til den 1ste October. At enhver Discipel, der skal kunne optages i Skolen, maa foruden en skriftlig Anmeldelse af, hvad han har læst, medbringe Dobeseddel og Vaccinationsattest, tillader jeg mig herved paa ny at bringe i Erindring.

Al Disciplene i Skolen vare to i afvigte Aar bestemte til at afgaae til Universitetet. Af disse blev dog kun den ene dimitteret, da den anden med en roesværdig Lærelyst besluttede endnu at forblive et Aar i Skolen for at opnaae en større Modenhed. Efter Examen og i Skoleaarets Løb ere 6 Disciple udgaaede, 3 formedelst Sygdom, 3 paa Grund af forandret Bestemmelse. Derimod ere i dette Skoleaar følgende nye Disciple optagne:

Høther Lorenz Severin Fogh, Søn af Bogtrykker og Boghandler N. G. Fogh i Horsens.

Emanuel Christophersen, Son af Bognmand Just Christophersen her i Byen.

Peter With, Son af Herredsfoged og Stænderdeputeret Justits-Raad With paa Stiernholm i Hatting Herred.

Skolen har saaledes nu følgende 25 Disciple. Fierde Klasse: J. F. Utke, J. C. Vilstrup, J. P. Rosen-dahl, S. G. Utke, L. B. N. Kragballe, B. S. V. Bernth. Tredie Klasse: J. E. Gh. Hølst, C. E. Hansen, N. Helms, J. F. G. L. Larsen, N. J. S. Warfoed, J. G. Gurjel, M. G. B. Carstensen. Anden Klasse: F. M. Laurigen, J. G. Stalluecht, G. Tetens, F. E. G. Smith, J. B. Sterm. Første Klasse: L. T. Nymyssen, C. N. B. Hølst, C. Christophersen, P. With, S. E. G. Fogh, S. B. Dahl, Gh. K. G. Wandix. — Af disse Disciple ere 11 Sønnen af Embedsmænd, 9 af Vorgere, 5 af Landmænd; 13 have deres Forældre her i Byen, 12 udenbyes. De 4 øverste ventes i Nar at afgaae til Universtitet.

Antallet af Disciple, som i de sidste 10 Nar ere optagne i denne Skole, forholder sig saaledes:

J	Maret 1833	indkom	9	Disc.	J	Maret 1838	indkom	9	Disc.
J	— 1834	—	14	—	J	— 1839	—	7	—
J	— 1835	—	7	—	J	— 1840	—	4	—
J	— 1836	—	6	—	J	— 1841	—	2	—
J	— 1837	—	3	—	J	— 1842	—	7	—

Middeltallet af de Optagne er næsten 7 aarlig. *)

*) J Maret 1841 var Disciplenes Tal i Skolen 31. Skolepen-gene udgjorde 290 Rbd., Betalingen for Lys og Brænde 127½ Rbd., for udstedte Testimonier, som efter Skolefordn. § 108 skulle betales, indkom 80 Rbd., Indskrivningspenge 10 Rbd.

I afsigte paa blev til Universitetet dimitteret N. P. Klug. Dette haabefulde unge Menneske fik ved Examen artium i Kiøbenhavn følgende specielle Characterer. Dansk Stiil laud. Latin laud. Lat. Stiil laud. Græsk laud. Hebraisk laud. Religion laud. Historie laud. Geographie laud. Arithmetik h. ill. Geometrie laud. Tydsk laud. Fransk h. ill. Hoved-Character Laudabilis. *)

Uf de fra Skolen tidligere Dimitterede har J. F. Ingerslev underkastet sig den theologiske Embedsexamen med bedste Character. Han har undet sit Ophold ved Universitetet havt Understøttelse af Stipendieoverseersfunds-fondet.

Med de unge Mennesker, som i Aar afgaae til Uni-

*) Der er uden Tvivl ikke liden Grund til at ønske, at det store Antal af Characterer, der gives ved Examen artium, kunde formindskes noget, hvorved da og de øvrige Characterers Vægt blev større. Dette kunde opnaaes ved at give ifkun een Character for levende Sprog, og een for Mathematik. Man fik da 10 istedetfor 12 specielle Characterer. — Det er foreslaaet at henslægge Proven ved Examen artium til Skolerne i Etedet for til Universitetet. Om derved noget væsentligt skulde vindes for Skolernes Disciple, maa jeg dog meget kalde i Tvivl; og for de privat Dimitterede kunde Forandringen synes noget ubillig. Det maa dog antages, at ingen bedre end Universitetets Professorer kunne bedømme, hvem der er moden til at modtage deres Underviisning. — At den, hvis latinske Stiil forkastes, derved aldeles udelukkes fra at blive prøvet i alle øvrige Fag, synes at være en overdreven Streng-hed. Saadant sandt ei heller Sted ved denne Examen indtil 1805, da Proven i den latinske Stiil blev aflagt bagefter de mundtlige Prover i Sprog og Videnskaber. Naar et Mul i lat. Stiil havde samme Virkning som et Mul i enhver anden Rubrik, synes dette at være tilstrækkeligt. At derimod Mul for dansk Stiil rejserer, maa man vist nok billige.

versitetet, er i Skolen følgende læst og gienneengaaet. I Latin 3 Bøger af Livius, Callusts Catilina og Jugurtha, Ciceros Taler: de 4 med Catilina, for Deiotarus, Archias, Ligarius, Marcellus, og det Maviliske Lovforslag; 2 Bøger af Cicero de officiis, Cato Maior og Cælius; to Bøger af Horats's Oder, Epistlerne og ars poetica; to Bøger af Virgils Æneide; Juvenals 10de og 14de Satire. Den etymologiske Deel af Sprogslæren efter J. Vadens Grammatik men Syntaxis efter Madvig's Latinske Sproglære. I Græsk: 6 Bøger af Homeri Illiade, 3 Bøger af Herodotus, de 4 Bøger af Ænophens memorabilia; Langes græske Gramm. Mythologi og Oldsager som sædvanlig. Af det græske Nye Test. Matthæi og Johannis Evangelier og Apostl. Gierninger. I Hebraisk: Genesis og de 6 første Psalmer. I de øvrige Sprog det Befalede, i samme Omfang som tilføen fra denne Skole.

Candidaterne eller de, som iaar ventes at blive dimitterede, have, efter at jeg derom som sædvanlig havde indhentet Betænkning fra de Lærere, der læse i overste Klasse, i Sommer havt Frihed fra sigst i Juni Maaned, saa at de fra den Tid af kun i enkelte Timer deeltage i Underviisningen paa Skolen.

Med Skolens Lærere skedte allerede i forrige Sommer den Forandring, at Skolen mistede sin hidtilværende duedige Gymnasistlærer Ridtmester Flindt, som blev udnævnt til Escadrons-Chef ved Dragon-Regimentet i Næstved. Han havde været Lærer her i Gymnastik og Svømning, siden denne Underviisning blev indført her i Efter-

aaret 1829. I October s. A. blev Skolens Lærer Cand. theol. E. Rosendahl, som fra Begyndelsen af Aaret 1836 havde gjort Tjeneste her ved Skolen og især givet Underviisning i Latin i de to nederste Classer, befordret til Sognepræst for Hart og Brandrup Sogne ved Kolding. I Sidstnævntes Sted constituerede Directionen Cand. philol. N. Levinson, som i Decbr. tiltraadde sine Forretninger ved Skolen, og overtog, foruden det Formanden overdragne, Underviisningen i Dansk i 1ste Klasse og lidt af Latinen i 4de Klasse. Under 11 Febr. d. A. be- myndigede Directionen Skolens Rector til at antage Gymnastik- og Dandselærer Visby til Lærer i Gymnastik og Svømming ved Latinskolen.

I den senere Tid er det ikke sjelden indtruffet, at Disciple, som ere indkomne i Skolen, allerede have, navnlig i Hr. Institutbestyrer Rosings Realskole, havt nogen Underviisning i Fransk. Skiondt jeg for min Deel hverken anseer det for nødvendigt eller synderlig gavnligt at begynde Underviisningen i dette Sprog saa tidlig med studerende Disciple, maa det dog anses for bedst, at den engang erhvervede Kundskab vedligeholdes. Directionen tillod derfor efter mit Forslag, at Underviisning i Fransk, 1 Time ugentlig, blev fra dette Skoleaars Begyndelse indført her i 2den og 1ste Klasse, saaledes at alle Disciple i 2den Klasse og i 1ste Klasse de, for hvem det findes passende, deeltage i denne Underviisning. — Da ikke saa Disciple, som indkomme i Skolen, have tidligere ogsaa havt Underviisning i Engelsk, og dette Sprog desuden i saa mange Henseender er vigtigt for den Studerende, derhos i det Hele let at lære, har det længe været mit Dnske,

at Underviisning heri ogsaa maatte gives i denne Skole, og Forslag derom er nu ogsaa gjort Directjonen.*)

*) I Anledning af at Underviisningen i Fransk ved denne Skole tilforn, ligesom det fandt Sted her i mine Formands Prof. D. Worms og Prof. Dorpys Tid, ikke begyndte før i 3die Klasse, (skjøndt jeg troer dette tilstrækkelig retfærdiggjort ved, hvad jeg derom har anført i mit Program for 1841 S. 88), og at vi da begyndte med Borrings études litteraires, har Adjunct Hundrup i Randers i et udgivet Skrift, som han kalder Skole-Calender, ikke undseet sig ved at sige, at dette er in medias res auditorem rapere, paa dansk: at Tilhøreren (Discipelen) blev revet midt ind i Tingen (uden tilberedt Forberedelse). Der er ventelig kun Uvidenhed, der har bragt ham til at fælde en saa uskaansom Dom og gjøre en saa fornærmelig Beskyldning. Han har formodentlig ikke gjort sig bekiendt med den anførte Læsebog; han maatte ellers have fundet, hvad og Programmernes Anførsel om de i 3die Klasse læste Stykker kunde have viist ham, at denne Læsebog ogsaa indeholder lettere Stykker, der meget godt kunne læses især med Disciple, der allerede i adskillige Aar have haft anden Sprog-Underviisning. — Samme Herre har (ib. S. 90) behaget at holde sig op over, at nederste Part (det hedder i hans Sprog: det yngre Partie) af 2den og af 3die Klasse har i det første Aar i Græsk og i Hebraisk alene læst Grammatik. Ogsaa jeg er af den Mening, at det i Almindelighed er bedst at begynde Tydningen og altsaa Anvendelsen af Sproglæren, saasnart en passende Deel af denne er giennemgaaet; og især er der vistnok meget af Smaabemærkninger i den græske Grammatik, som det kan koste Begynderen Meie nok at lære, og som siden, opløst ved Tydningen, bliver langt lettere at forstaae og beholde. Men derfor ubetinget at badle hiin Fremgangsmaade, og bruge det Udtryk derom, at den „slover og trætter Disciplene“, især saa længe han ikke kender Lærernes Methode i det Hele og i det Enkelte, eller veed, hvorvidt disse søge at lette Arbejdet for Lærlingerne, er dog noget vel ungdommelig ubetænksomt. Overalt, saa godt det er, at der nu aarlig udgives Efterret-

Der følger en Oversigt over, hvad der i dette Skoleaar er læst og giennemgaaet i Skolen i de forskjellige Fag i samtlige Classer.

Dansk. 1ste Klasse har som Læsebog benyttet Malings st. og g. Handlinger, en Bog, der tillige paa en saa smuk Maade gjør den Unge bekendt med vakkre Troef af Fædrelandets Historie. Kun Skade at Ettil og Retkrivning er forandret en Deel men ikke til det bedre i den nyeste Udgave.*) 2den Klasse har brugt samme Læ-

ninger om de lærde Skoler, og saa meget derved end i mange Henseender kan vindes, kan jeg dog kun ubetinget finde Tingen gavnlig, naar tillige et christeligt Sind maa vise sig i billig Bedømmelse af Andres Arbeide og retfærdig Vurdering af det Udførte, uden Hoovmestereren, og især uden Tilbeielighed til at faae Alt allevegne stobt i een Form, hvilket aldrig vil lede til noget godt. Adskillige af en vis Recensents Bemærkninger i 2det Hefte af det svenske literaire Selskabs Tidsskrift kunne fremkalde et lignende Ønske.

- *) Saavel i Dansk som i Tysk anseer jeg det for rettest, at der i første Klasse ingen Grammatik læses, men at Disciplene, under Øvelse i at læse og tøde, ved mundtlig Underviisning meddeles de almindelige Begreber af Sprog læren. Opfatningen deraf bliver da en Forstands- og ikke en bar Hukommelses-Sag; og saadan bør det være. At Læsning af mange forskellige Grammatiker paa een Tid let forvirker de Unge, især de mindre hurtige Hoveder, er og indlysende. Det har meget glædet mig at see denne Sætnings Rigtighed erkendt ogsaa ved Real skolen i Aarhus, i hvis Program for afsigte Aar Hr. Rector Nielsen om den af ham selv beforgede Underviisning i Dansk i første Klasse saa passende siger: „Grammatik er ikke læst efter nogen Bog, men Disciplene ere mundtlig blevene veiledede til at kende Sætningens Dele og de vigtigste Ordclasser.“ (Side 39; jøvnf. Side 27). Maaskee ville Programmerne ved saadan Meddelelse ikke tilfredsstille dem, der maale og bedømme en

sebog og tillige læst Grammatik. 3de og 4de Klasse har foruden Grammatik=Underviisning benyttet Floris d. Læsebog; i 4de Klasse er tillige giennemgaaet en Deel af Rahbek om den danske Stil, af Grundtvigs Saxo og flere danske Skrifter. Skriftlige Arbejder foretages i samtlige Classer.

Latin. Første Klasse. Formlæren er giennemgaaet udtogsviis efter Madvig's Sproglære;*) i Gedikes lat. Læsebog er tydet af de Øverste S. 59=74, af de øvrige S. 59=64. Anden Classes nederste Afdeling har tydet i Cornelius Nepos: Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Eysander, Alcibiades, Thrasybulus, Conon, Dion, Iphicrates, Chabrias, Timotheus; øverste Afdeling Cæsars hell. gall. de to første Bøger.

Skoles udførte Arbejde efter B l a d e t a l; men lige meget, naar kun Ungdommen lærer, hvad den bør, og lærer det paa en god Maade, ved en fornuftig Veiledning til Selvtænken.

*) At Madvig's lat. Sproglære, skiondt maaskee noget vel udførlig til Skolebrug; er en Bog, der med Skarpsindighed og dog fornøden Tydelighed fremstiller Sprogets Eiendommeligheder, og derfor er vel skikket til Brug ved Ungdommens Underviisning, vil vel efterhaanden almindelig erkjendes. Den bruges nu her i alle Classer og med god Nytte. Blandt de Anker, der, kort efter at den var udkommet, bleve fremførte imod den, var og, sælsomt nok, at der manglede Paradigmata af Adiectiver og „at Disciplene maatte o p s k r i v e disse.“ Men man maa vel takke Forf. for denne Mangel. Det er dog en heel aandløs Fremgangsmaade at lade en Discipel efter gammel Glendrian lære f. Ex. bonus, bona, bonum, eller i Tydsk der, die, das, o. s. v., som om et Ord paa een Gang kunde staae i Masculinum Fæmininum og Neutra. Da en saadan Anke maatte man høre fra Sorø! Til at lære at declinere et Adiectivum i hvert Køn for sig mangler Sproglæren naturligtviis ikke Anviisning.

Madvig's Sprogl. især Syntaxis. Tredie Klasse læst 4te Bog af Livius og Ciceros Tale for Roscius af America. Een Discipel har læst Ciceros Tale pro lege Manilia. Madvig's Sproglære. Fierde Klasse (foruden hvad Candidaterne have giennemgaaet): Livius 4de Bog, Cicero de off. 1ste Bog, Ciceros Taler for Ligarius og Deiotarus, to Boger af Horats's Oder, 1ste Bog af Virgils Æneide. Skriftlige Arbejder ere foretagne i de tre øverste Classer som sædvanlig.

Græsk. Unden Classes nederste Afdeling har giennemgaaet Sproglæren; øverste Afdeling tillige tydet i Langes Materialier S. 18-50. Tredie Klasse Herodotus 1ste Bog Capp. 1-130, Iliadens 1ste Sang. Fierde Klasse 1ste Bog af Herodotus og 1ste Sang af Iliaden. Oldsager ere giennemgaaede i 4de Klasse. Grammatiken er i alle Classer læst efter Lange dog med Tillæg og Udledelser efter Disciplenes Lærø paa de forskjellige Trin.

Hebraisk. Tredie Classes nederste Afdeling har giennemgaaet det vigtigste af Grammatiken samt Verbalformerne efter Tabeller; øverste Afdeling tillige tydet de tre første Capitler af Genesis. Fierde Classes nederste Afdeling Genesis Cap. 3-14; øverste Afdeling læst Genesis ud og tillige de 6 første Psalmer.

Tydsf. Første Klasse Brafemann's Læsebog S. 11-45. Unden Klasse samme Læsebog S. 23-94. Tredie Klasse Hiort's Læsebog S. 26-94 og 334-445. Fierde Klasse samme Læsebog S. 334-521. Sproglæren er i alle Classer læst efter Hiort, nemlig i de to øver-

ste Classer hans større Sprogslære, 3die Udg., men i de lavere Classer hans mindre Sprogslære, 2den Udg. *)

Franskk. Fjerde Classe har læst Vorrings études litteraires ud, og derefter endel Stykker i Schaldemoses fr. Læsebog; 3die Classes overste Afdeling Vorrings ét. litt. S. 36=54, 141=156, 192=204; 2den Afdeling ib. S. 1=22. Alle Reichmanns fr. Gramm. 2den og 1ste Cl. Vorrings fr. Læsebog for Begyndere (Kbh. 1841) S. 1=45.

Religion. Første og anden Classe: Valles Lærebog 4de, 5te og 6te Capitel indtil Pligterne mod os selv; af Daugaards og Stokholms bib. Hist. det Nye Test. indtil det 51de Stykke; adskillige Psalmer. Tredie Classe Fogtmanns Lærebog §§ 85=136, Herslebs større bibelske Historie fra 8de Periode i G. T. til Side 245 i N. T. Fjerde Classe efter Fogtmanns Lærebog Pligtlæren og det derpaa følgende til § 115; bib. Hist. fra S. 95 det G. T. ud. **)

Historie. Første Classe Kosfods fragm. Fremst. S. 47=139. Anden Classe samme Bog S. 28=147. Tredie Classe giennemgaaet Slutningen af samme Bog; der=

*) I den før omtalte Skole-Calender anføres S. 34 (rigtigen,) at Overlærer Storm har Underviisningen i Lydsk i hele Skolen, men nogle Linier nedenfor paa samme Side anfører Forf. en Anden som Lærer i Lydsk i de to laveste Classer! Den Underretning om en Forandring i Fagfordelingen, som er meddeelt i sidstafvigte Aars Efterretning S. 20, er aldeles upaaagtet. Flere Exempler paa Ansigtighed og Eklidestøthed i et Arbejde, hvis Forf. dommer med saa megen Ringseagt om Andres Gierning, kunde meddeles.

**) I Skole-Calenderen S. 85 anføres, at her i Skolen baade skulde bruges Daugaards og Stokholms og tillige Herslebs mindre bib. Hist. Dette er aldeles urigtigt.

efter af Estrups alm. Verdenshist. S. 151-223. Kongeræfterne i samtlige europæiske Riger ere lærte. Fjerde Klasse giennemgaaet Sverrigs, Ruslands, Polens, Preussens, Ungarns, Tyrkiets, det græske Riges, Lydsfflands og den franske Revolutions Historie; desuden repeteret den gamle Historie og den gamle Geographie.

Geographie. Første Klasse efter Jagersløvs mindre S. 43-110. Anden Klasse efter Sammes større Lærebog S. 151-254. Tredie Klasse efter samme Veg. S. 204-330. Fjerde Klasse har giennemgaaet noget af Verdensdelene udenfor Europa og af de europæiske Lande især Lydsffland, Preussen, Østerrigiske Keiserd., Frankerige, Storbritt. og Irland, Spanien, Portugal, Helvetien.

Mathematik. Første og anden Klasse har havt Øvelse i practisk Regning efter Ursins Regnebog. Tredie Klasse Arithmetik efter Ursin § 32-65; Geometrie efter Samme § 38-71. Fjerde Klasse Arithm. § 32-66; Geometrie § 38-81.

Naturhistorie. Første Klasse Funke S. 22-66. Anden Klasse 6te 7de og 8de Orden af Fuglene, Krybdyrene, Fiskene, Insecterne, og Ormene. Tredie Klasse fik i Winterhalvaaret Dyrslæren læst til Ende.

Under 27de Mai d. A. har Directionen ved Skrivelse til Skolernes Exhortater tilladt, at de i Skoleforordningen paabudne Fierdingaars-Examina, som skulde holdes ved Slutningen af Skoleaarets 1ste og 3die Qvartal, herefter indtil videre maae bortfalde. Allerede i mit Skoleprogram for f. A. S. 19 har jeg gjort opmærksom paa, hvor gavnligt det vilde være, om der hos os blev mere studeret og mindre læst til Examen. Skulde denne For-

andring, som man maa haabe, bidrage til at lede dertil, vilde det være meget glædeligt. *) Jeg har ved at meddele Skolens Lærere denne Bestemmelse ifkun fundet Anledning til at giøre opmærksom paa, at fordi disse Examina ophøre, de Repetitioner, som de have givet Anledning til, og som især i de lavere Classer ere saa nødvendige, iffe derfor bør ophøre eller tilfidesættes. Ved samme Leilighed har Directionen befaleet, at den paabudne Halvaars-Examen herefter skal holdes i Slutningen af Marts Maaned. Ved denne (og jeg troer, ved flere) Skoler var Brugen hidtil, at denne Examen altid blev holdt umiddelbar før Paaskeferien. Efter denne sidste Bestemmelse vil der kunne blive læst nogle Dage efter Examen, og Læsningen derpaa igien afbrydes ved Paasken; denne Fesi kan og indtræffe saa tidlig, at Examen nu maa holdes efter Ferien.

---

*) At der for nogle Aar siden blev for dem, der underkaste sig den danske juridiske, den pharmaceutiske o. fl. Examina, foreskrevet en Forberedelses-Examen, hvorved man forvisser sig om, at Bedkommende have erhvervet de almindelig fornødne og dannende Forkundskaber, og hvorved de, der ere altfor maa-delige og umodne, ligesom forud affigtes, maa vistnok meget bifaldes. Men om det var rigtigt at befale, at Alle skulle underkaste sig en Prøve i Mathematik (endog med særskilt Character for Arithmetik og Geometri), hvorved næsten lige saa meget fordres lært som til Examen artium, er dog et stort Spørgsmaal. Af de 114, der i 1842 fremstillede sig til Forberedelses-Examen, bleve 54 forkastede (see Canc.-R. Seters indholdsrige Aahns Universitets Aarbog for 1842, Side 150). Det er og bekiendt, at de danske Juristers Tal er meget aftaget, siden dette blev paalagt. For en dansk Jurist synes mig i alt Fald en Prøve i Logik vigtigere end i Mathematik.

De Understøttelser, Skolen er i Stand til at give til trængende og værdige Disciple, ere i dette Skoleaar saaledes tildeelte.

- a. Høieste Stipendium, at udbetale 5 Rbd., at oplægge 45 Rbd.: Rosendahl, Vilstrup, L. Kragballe, Hansen.
- b. Mellemste Stipendium, at udbetale 5 Rbd., at oplægge 30 Rbd.: L. Holst, Larsen, Varfoed (een Plads ubesat).
- c. Laveste Stipendium, at udbetale 5 Rbd., at oplægge 15 Rbd.: Carstensen, Lauritzen, Smith (3 Pladse ubesatte).

Fri Skolegang er tilstaaet: F. Utke, H. Utke, Hern (senere udgaaet af Skolen), Gurjel, Storm, Rasmusen, G. Holst, Dahl, Mandix. For nogle af disse var det befalede Proveear, ved Directionens Godhed, forkortet paa Grund af deres Trang og det om dem vakte Haab.

Overordentlig Understøttelse af Stipendieoverskuds-fondet er i Aar tilstaaet Studenterne Laub, Bruun, Vinzer, og Disciplene Rosendahl, Vilstrup, Varfoed, Kragballe.

Af de unge Mennecker, som i d. A. ventes at blive dimitterede, har under Skolegaangen

F. F. Utke oppebaaret	135 Rbd.	og har et Oplag af	120 Rbd.
Vilstrup	125 —	. . . . .	135 —
Rosendahl	270 —	. . . . .	180 —
H. G. Utke	15 —	. . . . .	75 —

Da Tallet af Fripladse i enhver af Skolerne er ved den almindelige Skoleforordning fastsat uden Hensyn til, om en Skole har stor eller liden Sogning, er der fremsat Forslag om, at lade Fripladsene staae i et vist Forhold til det hele Discipeltal i en Skole. Denne Siensstand behøver dog uden Tvivl noget noiere at overveies. — For

Reformen vare alle Pladse i Latinskolerne Fripladse, og ingen Skolepenge betaltes nogensteds. Da man, vistnok af gode Grunde, antog, at heri burde skee en Forandring, har man dog tillige erkjendt, at der paalaae Skolerne en Forpligtelse til at yde et Antal unge Studerende fri Underviisning. Det Antal af Fripladse, som Skoleforordningen bestemte, maa da vel antages fastsat med Hensyn til, at de fornødne unge Mennesker kunne dannes især til Kirkens og Statens Tjeneste. Man har i at bestemme dette ventelig taget Hensyn ei alene til Skolernes formodede Talrighed, men ogsaa til, at der overalt i Riget kunde for den Begavede men Ubemidlede være en lettet Afgang til slige Fripladse. Da for nogle Aar siden 3 af de lærde Skoler bleve nedlagte, kunde der have været Grund til i den Anledning at forøge Fripladsene i de øvrige Skoler. At dette ikke skedte, har ventelig sin Grund deri, at man har fundet det tilbageblivende Antal af Fripladse tilstrækkeligt med Hensyn til Statstjenestens og det Almindeliges Tarv; ogsaa var Fripladsenes Tal blevet noget forøget, da der blev givet Nykøbning Skole lige Rettighed med Cathedralsskolerne, til hvilke den neppe var regnet, da Forordningen 1809 blev udarbejdet. Nu at forøge Fripladsenes Tal ved de talrig besøgte Skoler og forholdsvis nedsætte dem i de andre, vilde uden Tvivl være en Ubillighed mod visse Egne af Riget. Det lader sig og let tænke, at en Skole med et mindre Antal Disciple kan blandt disse have et overveiende Antal af fattige og trængende, som derved vilde berøves en Afgang til fri Underviisning, Lovgivningen engang har givet dem. Naar en Skole er ualmindelig talrig besøgt, pleier og et ikke lidet

Mental Disciple at være velhavende Folkes Vorn, tidt fra
 fierne Egne. Det eneste, der kunde indrommes de talrige
 Skoler, var da vel, at de Fripladse, der i enkelte Sko-
 ler vare blevne ubesatte, kom hine tilgode. Men i Udfo-
 relsen vilde denne, i sig billige, Bestemmelse dog let med-
 føre nogen Vanskelighed, fordi det kunde indtræffe, at en
 Skole, der i eet Aar ikke havde besat alle sine Fripladse,
 fik dem alle besatte det næste Aar. Men en Discipel,
 hvem saadan Hielp engang var tillagt, vilde det være
 haardt igien at berove den, naar han ikke for Uflid eller
 Ufikkilighed fortiende at miste den.

Davidsens Legat er i Aar tildeelt Disciplene E.
 Kragballe og E. Larsen.*) Veensfelds Lichtenbergske Le-
 gat er i de senere Aar ikke kommet. Nogen fra denne
 Skole til gode, da her i nogle Aar ikke er dimitteret nogen
 Præsteson fra Voer Herred; og Legatet har da en anden
 Bestemmelse. — Da jeg er giort opmærksom paa, at de Ord
 om dette Legat i mine Skolefosterretninger for sidstafvigte
 Aar S. 16: „Ved Tab under den forrige Bestyrelse sank
 Hovedstolen endvidere til 19176 Rbd.“ ic. kunde misfor-
 staaes, som om der var Grund til at lægge denne Besty-
 relse og navnlig dens længstlevende Medlem Hæderzman-
 den Stats-Raad Carve, i sin Tid Borgemeester ic. her i

*) For dem, der maatte ønske at kende Bestemmelsen om dette
 Legat, meddeles herved den i Skolens Archiv værende, af
 Stiftets Biskop attesterede, Extract af afgangne Student David
 Davidsens Testamente af 22de Novbr. 1786, allernaadigst con-
 firmeret 19 Januar 1787. „Litr. c. Til 2de fattige og fik-
 kelige Disciple i Aarhus latinke Skole hver aarlig 10 Rdr.,
 og ligeledes aarlig til 2de fattige og fikkelige Disciple i Hor-
 sens latinke Skole, hver 10 Rdr., i alt 40 Rdr.“

Horsens († 1833), noget til Laast, griber jeg Leiligheden til her at bemærke, at ligesom dette ikke ligger i Ordene, saa kan det ei heller med Rette udledes deraf. Det betydelige Tab, Legatet leed, fandt Sted ved Omskrivningen 1813, og var en Virkning af, at Capitaler i Krigsaarene vare blevne opsfagte, indbetalte, og igien under den ufordeedslige Cours udsatte. Tabet ved et Pant, hvorved Hovedstolen fra 1752 Rbd. sank ned til 19176 Rbd., et Tab af ikke fulde 600 Rbd., maa under de Forhold og synkende Eiendomspriser, der fandt Sted i Aarene efter Krigen, og paa saa stor en Sum ansees for meget ubetydeligt. Stats-Raad Carre aflagde behørig Rede og Rigtighed til sin Eftermand i Bestyrelsen; og hans Færd baade som Menneske og Embedsmand er her i Byen endnu i hødret Minde.

Af Glensborgs Legat bleve efter Hoved-Examen iflor Bøger uddeelte til: Vilstrup, Bernth, Kragballe, Curjel, Tetens, Smith. *)

---

*) Om dette Legat hver Gang i Prog. at anføre (som af en vis Person forlangt), hvilke Bøger der til enhver Discipel er uddeelt, synes mig mindre passende og i alt Fald uforsødent. At det imidlertid kan sees, at ogsaa denne Hielp ikke er aldeles ubetydelig, vil jeg her om nogle Disciple, der ikke længer ere i Skolen, anføre, hvilke Bøger de af dette Legat, efter Uddelingsprotocollen, til forskiellig Tid have modtaget.

A. Wønst er har i Aarene 1827 32 modtaget: Langes græske Grammatik, Hyyhoffs Udt. af Ramlers Anthologie, en Livius, en Virgil, Lindbergs Anal. Genes., et N. T., Cicero oratt. sel. ed. Madvig, Fogtmanns Lærebog, Herstlebs B. Hist.

P. A. Lorentzen har 1828 31 modtaget: en Horats, Virgil, Lindb. hebr. Gram., Sanders Odeum, Meyers tyd-

Blandt de Vidler, en Rector har til at forviise sig om; at det med den daglige Underviisning og den hele Skoleorden gaaer tilberlig til, ere især disse to i den senere Tid hyppig omtalte og bragte i Forslag: det ene, at Rector i de Glæser, i hvilke han ikke selv giver Underviisning, tager en ugentlig Examinations-Time, hvorved han da kan blive bekendt saavel med Lærernes Underviisning, som med Disciplenes Fremgang; det andet: at Rector af og til indfinder sig i Lærernes Timer for at høre paa Underviisningen. Da jeg selv som Rector har, om endielden, gjort Brug af begge Vidler, kan jeg af Erfaring stadfæste Nyttens deraf, uden at jeg dog kan give det ene For-

---

ste Haandbog, Idlers franske Hb., Riises Geogr., Herodots Thalia og Euterpe, Lindbergs Anal. Genes., Dorpfs lat. Gr., Fogtmanns Lærebog, Kosoeds Historie. (Dette meget lovende unge Mennecke afgik ved Døden som Student under sit Ophold ved Universitetet.)

D. Dessau har 1832-37 modtaget: Kosoeds Historie, Bierns Arithmetik og Geometrie, Wolffs tyske Læsebog, Bengiens d. Gram., Herslebs bib. Hist., Herodotus gr., en J. Cæsar, en Juvenal, Estrups Verdenshistorie, Madvigs Lælius og Cato M., Dorpfs Horatius, Hiorts tyske Gr., Langes græske Gr., Dorpfs Virgil. (Denne Discipel udgik af Skolen under Examen 1833; han havde af Stipendierne oppebaaret over 200 Rdr., hvoraf han maatte tilbagebetale 20 Rdr.)

L. Warfve har 1831-36 modtaget: Herslebs bib. Hist., Fogtmanns Lærebog, Deichmanns fr. Gr., Hamlers Mythologie, Lindbergs hebr. Gr., Bierns Geometrie, Hiorts tyske Gr., Ciceros oratt. sel. N. T. gr., Estrups B. Historie, Dorpfs Horatius, og nogle Bøger indbundne.

E. Müller 1832-36: Dorpfs lat. Gr., Rahbeks d. Læsebog, en Juvenal, en Cicero de officiis, Meyers rom. Oldsager, Estrups Verdenshistorie m. m.

trin for det andet. Dog maa jeg tilstaae, at en saadan speciel Controlleren har for mig som Foresat noget ubehageligt, og at en Rector ogsaa ved andre Midler kan overholde Orden og blive istand til at meddele Lærerne fornødne Raad og Vink. I den i Randers udfomne saakaldte Skole-Galender har dens Forf. S. 140 kaldet det i Tvivl, om en Rector virkelig har Ret til at indfinde sig i Classerne ved Underviisningen, og siden at meddele Lærerne Bemærkninger. Dette maa dog nok anses som utvilsomt. Foruden hvad derom ellers er bekendt, har Forf. aldeles overseet det Beviis, som indeholdes i det af mig i Efterretningerne for 1841 S. 27-28 meddeelte Directions-brev om Gymnastikunderviisningen, hvilket ligefrem og som noget, der følger af Tingens Natur, erklærer, at al Underviisning i en lærd Skole foretages under Rectors Tilsyn og paa den Maade, han med Læreren aftaler. Det er og aabenbart, at den nugældende Skoleforordning af 7 Nov. 1809, ved at ophæve „alle de hidtil givne Anordninger for det lærde Skolevæsen“, ikke dermed har ophævet, hvad der maatte anses for at følge af Embedets Natur mere end af udtrykkelige Lovbud. Ogsaa er det vitterligt, at indtil Reformen 1805 var ved en Mængde af de lærde Skoler (oprindelig vistnok ved dem alle) Mesterlectie, hvor Rector ene gav Underviisning, kun ved et aabent Tralværk adskilt fra de andre Classer (saaledes og her i Horsens). Al Underviisning i Skolen foregik da under Rectors Dine og saa at sige i hans Paarhør. Men det lader sig ikke antage, at han som Foresat ikke da og skulde have havt Ret til at give Lærerne Bemærkninger, naar han fandt saadant fornødent, saavel om

deres Underviisning som om Behandlingen af Disciplene.*) Ved Reformen fik hver Klasse sit særskilte affondrede Læseværk. Men at antage, at en Bygnings forandrede Indretning kunde forandre noget i de der arbejdende Embedsmænds Retshold, vilde dog være en sølsom Slutning.

Mandt Vidlerne til ved en Skole at fremme en heldbringende Samvirken ere Lærersforsamlinger vist nok med Føie udhøvede. Overalt kan der neppe tænkes nogen Virksomhed, hvor Enighed og Samdrægtighed ere mere magtpaaliggende, Uenighed mere fordærvelig, end ved en Skole. Men at Lærersforsamlinger, naar ikke en god Aand er herskende, kunne stifte Skade, forsaavidt Uforlignelighed og Partiaand derved kan finde Næring, lod sig

---

*) Dette kan og ved historiske Oplysninger godtgøres. Saaledes beretter Steffens i sit Levned om den berømte N. Treschow, den Gang Rector i Helsingør, hvorledes han kom tilstede, da en af Lærerne behandlede Discipelen ilde, og bragde ham til at ophøre dermed. Jeg har, inden jeg selv blev Rector, gjort Tjeneste i Skolefaget under fire forskellige Rectorer, af hvilke i det mindste de tre benyttede — om end ikke hyppig — den Ret at være tilstede i Limerne ved Lærernes Underviisning, og jeg har aldrig mærket, at Noget tvivlede om deres Ret dertil. — At i øvrigt en Lærer, dersom han ikke kan billige de af Rector gjorte Bemærkninger, eller troer ikke at kunne rette sig efter dennes Puffer, har Ret til at indstille Spørgsmaalet til Directionens Afgørelse, følger af sig selv. Men at paastaa, at saadant Tilfælde nu skulde være ufornødent, fordi man nu har „theoretisk og practisk Skolelærer-Embedsexamen“, (som dog langt fra ikke alle Lærere have underkafstet sig), er om trent ligesaa fornuftigt, som om Noget vilde paastaa, at Bisperne ikke behøve at foretage Bistatser, fordi alle Præster jo have taget Attestats og som Candidater underkafstet sig baade homiletisk og catechetisk Prove.

vel og oplyse. Den førømtalte Forf. af Skole-Calenderen gaaer saavidt at paastaae (S. 143=44), at „det er Lærerforsamlingerne og ikke Rector, som den øverste Magt efter Skoleforordningen er overdraget til at tage de for Skolens Bestyrelse og Ledelse vigtigste Beslutninger, og at Rectorerne ere bundne ved Lærerforsamlingerne som Paverne ved Concillierne.“ Man maa vistnok undres over, at en Mand, der har havt saa stor Opfordring til at tænke over Underviisnings=Ovgivningen, er kommet til et Resultat, der aldeles strider mod dens Indhold. — Monarchisk Regiering med raadgivende Stænder er den Regieringsform, vi Danske ansee for den bedste, og under hvilken vi føle os saa lykkelige. Det er uden Tvivl ogsaa den Regiering, der passer bedst for et Skolesamfund.

I den saakaldte Skole-Calender, Slutningen S. 171=2, har dens Forfatter holdt sig op over og yttret sig med Utillfredshed om, at Saadanne, som ikke have underkastet sig Skoleembeds=Examen eller (som den kaldes) Store philologium, alligevel i de senere Aar undertiden ere befordrede til Overlærere og Rectorer. Men i hvad der end maatte kunne siges imod Skolernes nuværende Bestyrelse og de Idier, hvorefter den sees at virke, vil den dog neppe fortjene Daddel i denne Henseende. Meget mere skal det være den til uforgængelig Hæder, at den har med Omhu søgt at finde dygtige Mænd til de overordnede Læreropposter, i hvor de end vare at finde. Hvo vil ikke og glæde sig over, at Mænd som Dr. Paludan Müller og Mag. Beseberg ere dragne frem til disse Poster; ja hvor sørgeligt maatte det kaldes, om Mænd af saadan Lærdom og Dygtighed skulde forblevet Adjuncter al deres Levetid. Men

Daddelen mangler og, saavidt jeg skionner, al videnskabelig Grund. En Examen tages jo for at vise den erhvervede Kundskab og Indsigt. Naar nu Indsigt og Lærdom paa anden Maade lægges for Dagen, især ved videnskabelige Arbejder og en gavnlig Lærer-Virksomhed, da er jo det samme oplyst, som Examen skulde godtgjøre, og hvad har man da andet Vidnesbyrd behov? Men det lod sig vel endog kalde i Tvivl, hvorvidt den befalede Skoleembeds-Examen ubetinget og for sig alene giver et fuldgyldigt Vidnesbyrd om Vedkommendes Dygtighed. Ogsaa sees af Rhns Univers. Aarbog for 1842 S. 53, at Directionen — vistnok med god Foie — anseer Indretningen af denne Examen for mindre hensigtsvarende, og har forlagt Betænkning om en Forandring derved. Det er bekendt, at denne Examen blev i de første Aar, efter at den var kommet i Brug, taget af nogle ualmindelig begavede og kundskabsrige Mænd med særdeles Berømmelse, men at senere en ikke liden Deel af dem, der have underkastet sig denne Prøve, langt fra ikke have opnaaet den litteraire Reputation. Aarsagen er ikke vanskelig at finde. Der kræves til denne Examen en Indsigt i saa mange uligeartede Gjenstande, ja virkelig et saadant Polyhistorie, at det kun vil være saare Faa, der have været istand til at gaae fuldkommen til Bunds i alt dette og lært det alt til Grunde.*) De Øvrige maa enten indskrænke sig til at studere enkelte Fag til Gavn og noies med en tarvelig Indsigt i de andre, eller behandle dem i det Hele

*) Selv Saadanne, der have taget denne Examen med Ære, tilstaae, dog ikke at være hjemme i alle Fag; se f. Ex. Svenske lærere Selskabs Tidsskr. 2det Hefte S. 188.

overfladisk. Hvilkken af Delene der har fundet Sted, vil Examinens Udfald maaskee ikke altid tilfulde godtgjøre; og Bedkommendes Lærevirksomhed maa da blive hans Provvefteen. Den, der til Grunde har gjort sig fortrolig om end kun med eet eller to af Skolefagene, og tilbørlig vedligeholder sin Kundskab, vil, naar han ellers har den almindelige videnskabelige Dannelse, og besidder de øvrige for en Skolemand nødvendige Egenheder, kunne i høi Grad være en gavnende Mand ogsaa i de overordnede Lærerposter. Den derimod, der kun har overfladiske Kundskaber, vil snarere forfusse Ungdommen end videnskabelig uddanne den. Ogsaa er det indlysende, at ikke lidet Hensyn bør tages til Bedkommendes hele Tænkemaade og moralske Egenheder, saa at der kan være Haab om, at Ungdommen ved Underviisningen virkelig dannes og forædles! Siin Fors. synes at antage, at de overordnede Lærerposter alene bør besættes med Philologer. Sprogkyndige Mænd ere vist nok uundværlige blandt Lærerne ved de lærde Skoler, men disse behøve dog ikke mindre Historikere, Theologer, Orientalister, Mathematikere, og det vilde dog være en stor Eenfaldighed at udelukke disse fra de høiere Lærerposter, naar de ellers tillige besidde den fornødne almindelige Kyndighed i Skolefagene.

Man har i den senere Tid foreslaaet at indføre en Adiunct-Examen. Vist nok bør Directionen, inden den beskikker Nogen til Lærer, forvisse sig om, at han har de dertil nødvendige Kundskaber. Men om det var raadeligt at indføre en egen Adiunct-Examen, kunde dog være tvivlsomt. Den vilde formodentlig af Nogle blive betragtet som en Art Embeds-Examen, men netop dette vilde

da vel og afholde Adskillige fra at tage nogen anden Embeds-Examen. Men det maa mærkes, at Mungen kan være saare vel skicket til at gjøre Tjeneste som Skolemand i nogle Aar, men at det i Grunden kun er faa, som ere skittede til at være Skolemænd deres hele Levetid. Theologiske Candidater ville, naar de ei kunne forblive i Skolefaget, i Regelen efter nogle Aar gaae over til en anden Virksomhed. Ved hiin Examen (ligesom allerede tildeels ved Skoleembeds-Examen) udsatte man sig let for at faae endeel Lærere, som vel vare brugbare til en Tid, men som siden kunde blive til Byrde.

Skolen venter i Aar at dimittere til Universitetet:

1. Johan Frederik Utke, Søn af Major Utke ved Dragon-Regimentet i Odense.
  2. Jørgen Christopher Vilstrup, Søn af Landmand S. Vilstrup i Lundum Skov.
  3. Johan Peder Rosendahl, Søn af Procurator Rosendahl i Kiøbenhavn.
  4. Hans Christian Utke, Broder til N° 1.
-

Hoved-Examen i Horsens lærde Skole for 1843 holdes fra Tirsdag den 12te September hver Dag fra Kl. 9 til 1 og fra 3 til 6 i efterfølgende Orden.

Tirsdag den 12te September.

Formiddag.	Candidaterne.	Latin, Lydsf.
Eftermiddag.	Candidaterne.	Historie, Geographie, Mathematik, N. T.

Onsdag den 13de September.

Formiddag.	Candidaterne.	Græsk, Hebraisk.
Eftermiddag.	Candidaterne.	Fransk, Religion.

Torsdag den 14de September.

Formiddag.	4 Klasse.	Latin.
	3 Klasse.	Historie.
	1 Klasse.	Religion.
Eftermiddag.	2 Klasse.	Latin.

Fredag den 15de September.

Formiddag.	4 Klasse.	Historie og Geographie.
	3 Klasse.	Geographie.
	2 Klasse.	Religion.
Eftermiddag.	2 og 1 Klasse.	Naturhistorie.

Lørdag den 16de September.

Formiddag.	1 Klasse.	Latin.
Eftermiddag.	4 og 3 Klasse.	Mathematik.

Tirsdag den 19de September.

Formiddag.	4 og 3 Klasse.	Græsk.
Eftermiddag.	2 Klasse.	Græsk.

Onsdag den 20de September.

Formiddag.	4 Klasse.	Fransk og Hebraisk.
	3 Klasse.	Hebraisk og Fransk.
Eftermiddag.	2 Klasse.	Historie og Geographie.
	2 og 1 Klasse.	Fransk.

Torsdag den 21de September.

Formiddag.	4 og 3 Klasse.	Religion og N. T.
Eftermiddag	1 Klasse.	Historie og Geographie.

Fredag den 22de September.

Formiddag.	3 Klasse.	Latin.
Eftermiddag.	1 Klasse.	Tydsff.

Lørdag den 23de September.

Formiddag.	4, 3, og 2 Klasse.	Tydsff.
Eftermiddag	Al. 3½.	Syngeprøve med hele Skolen.

De skriftlige Prøver saavel som Prøverne i Gymnastik og Svømming ere anstillede, førend disse mundtlige tage deres Begyndelse.

Videnskaberens, Skolens, og Ungdommens Belyndere og Venner indbydes herved til at overvære denne Examen.

Lørdagen den 30te September Formiddag Kl. 10 foretages Prøven med dem, som ønskes optagne i Skolen.

Mandagen den 2den October, vil Gud, begynder Undervisningen i det nye Skoleaar.

